

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Ratificació, si s'escau, de l'acord de l'ACUP reclamant un millor finançament de les universitats públiques catalanes.

Claustre Universitari

Sessió ordinària de de 26 de juny de 2019

La secretària general

Davant de les incerteses que envolten la sostenibilitat del sistema universitari públic català des de fa ja més de tres anys i que provenen ja de la no-recuperació de les fortes mesures restrictives imposades per la crisi econòmica, les rectores i els rectors de l'Associació d'Universitats públiques Catalanes (ACUP) volem manifestar:

1.- El nostre compromís social.

Passat i present.

El fort compromís social de les universitats catalanes en la societat en la que s'arrelen resulta evident quan es considera la seva capacitat transformadora de la nostra societat aportant-hi més d'un milió de graduats universitaris des de 1985. Aquest accés a l'educació superior per part de la ciutadania ha contribuït a garantir l'anomenat ascensor social. És aquest capital humà el que ha permès el creixement econòmic i industrial del nostre país, amb la implantació d'empreses i la inversió estrangera, i amb els seus impostos han contribuït a fer la nostra societat més pròspera. Però el sistema d'universitats i recerca per si mateix té una contribució econòmica directa al representar el 2% del PIB català i crear 60.000 llocs de treball directes. Així mateix la població catalana que mobilitzen les universitats i el sistema de recerca, incloent-hi els estudiants, supera abastament les 300.000 persones, el que correspondria a una població ben superior a la segona ciutat de Catalunya.

Futur.

El compromís social a llarg termini està lligat a la missió ineludible de les universitats, especialment les públiques: formar una ciutadania lliure, crítica, responsable, democràtica, culta, diversa i sostenible. Aquests objectius estan lligats a la idea de construir un món futur millor. I pensar el demà equival a parlar dels reptes globals a nivell econòmic, social i mediambiental, tant en les seves dimensions locals com en aquelles que ens afecten com a planeta. Per fer-ho, comptem amb un terreny de joc que ens ve donat per l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible, on es fixen disset Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) a entomar dins dels propers onze anys. Els ODS equivalen a una nova Declaració dels Drets Humans del segle XXI i abasten i ens interpel·len a nivell planetari. Ja el 2017, les universitats catalanes van assumir aquestes fites perquè faciliten la continuïtat d'allò fet i, sobretot, suposen una actualització coherent del compromís amb la transformació de la societat a qui ens devem.

Sense ànim d'exhaustivitat, els ODS renoven la centralitat del coneixement –generat, compartit, transferit i difós— com a via imprescindible, entre d'altres, per eradicar malalties infeccioses fins ara sense tractament o cura (ODS 3), per permetre l'accés a una educació de qualitat al llarg de la vida, inclosa la formació superior (ODS 4), per generar energia assequible i respectuosa amb el medi ambient (ODS 7), per aconseguir un treball decent per tothom (ODS 8) i per reduir les desigualtats (ODS 10). En paral·lel, la universitat ha de participar en l'articulació d'una ciutadania global i responsable. I aquí, novament, l'Agenda 2030 ens torna a oferir un horitzó per lluitar contra les discriminacions i les violències contra les dones (ODS 5) i per treballar en favor de la inclusió i l'equitat (ODS 10).

Aquests objectius no són assolibles si no és des del coneixement i la seva ambició i necessitat ens obliguen com a universitats a reflexionar i revisar els continguts dels nostres estudis actuals i a reorientar i relançar la nostra recerca. La nostra funció no és expedir títols, sinó acompanyar

i facilitar l'adaptació de la societat a les transformacions econòmiques, tecnològiques i culturals en marxa, a través de l'educació superior, la formació al llarg de la vida i una recerca necessàriament innovadora, col·laborativa i amb voluntat de transferència. La nostra missió és aquesta, perquè és l'impacte social allò que justifica la nostra raó de ser.

Les universitats públiques catalanes són doncs una prioritat social i per tal de complir amb aquest compromís plenament assumit, cal que la societat i més particularment el Govern, facilitin les eines necessàries. La "Declaració del rectors i les rectores i del presidents i presidentes dels consells socials en matèria de política universitària" publicat el 27 d'octubre de 2016, segueix sent vigent enguany, tres anys més tard. Atès que en aquests tres anys l'únic que ha succeït ha estat un increment de la incertesa alhora que una creixent asfíxia econòmica, les rectores i els rectors volem ara fer propostes concretes articulades al voltant del conegut com a "triangle de ferro" que defineix bé els àmbits en què es mou la gestió universitària per a portar a terme la seva missió: Accés, Qualitat i Cost.

2.- Accés

L'accés defineix les condicions sota les quals els potencials estudiants poden accedir als estudis universitaris. Des del punt de vista acadèmic l'accés s'organitza a Catalunya a partir de les PAU. Tanmateix, superar les PAU no significa que l'estudiant s'integri a una universitat. De fet, només el 10% de l'alumnat de les universitats de la Xarxa Vives provenen de famílies amb un nivell formatiu familiar baix i una ocupació màxima d'ambdós progenitors també baixa. Així mateix, és ben sabut que en certs instituts de secundària de Barcelona, cap dels estudiants que superen les PAU acaben integrant-se en una universitat. Aquests fets estan relacionats no només amb les taxes universitàries, sinó també en les desigualtats socials que drenen talent a la societat del coneixement que diem que volem construir. L'accés a la universitat ve condicionat arreu del món per les taxes que apliquen les universitats i les polítiques de beques. Els rectors de l'ACUP manifestem que cal portar a terme una política de taxes universitàries que permetin l'accés de tots els estudiants potencials que hagin assolit l'acreditació necessària i que alhora s'estableixin polítiques de beques salarials per tal que aquells estudiants que no podrien accedir a la universitat independentment del cost de les taxes. Aquestes polítiques hauran de venir explícitament expressades a l'analitzar el cost de les universitats públiques per a la hisenda pública.

3.- Qualitat.

La qualitat de la universitat té molts aspectes que cal analitzar amb cura, atès que per exemple els rànquings que pretenen classificar-la es construeixen amb algorismes que poden resultar tendenciosos o de vegades incomplets. Tanmateix, hi ha una sèrie de conceptes que resulten transversals a tots ells. Probablement un dels més rellevants és la despesa per estudiant. En el cas català, la despesa per estudiant ve a ser la meitat que la d'universitats europees que ocupen posicions similars. Això que algú podria pensar que és un èxit català i un exemple per al món, és fruit de com han evolucionat les nostres universitats en els últims quaranta anys, partint del que eren les universitats en la dictadura. Pretendre seguir en aquest camí d'infra-finançament significarà tornar a la situació dels anys 70 del segle passat.

Els elements que sustenten els criteris de qualitat es consideren a continuació.

Infraestructures

Els espais físics i les infraestructures científiques i tecnològiques són imprescindibles i inclouen edificis que cal mantenir al llarg del temps, laboratoris, serveis informàtics i serveis científics, així com residències per a estudiants i professors. Els parcs tecnològics han permès a les universitats tenir una relació propera amb les empreses i el món econòmic i industrial.

Ratios personal acadèmic/estudiants

L'atenció als estudiants per part del professorat és element clau en l'èxit de la formació d'aquells. Això és rellevant no només en la formació en competències tècniques sinó també transversals. En la formació en empremadoria i en buscar l'ocupabilitat dels futurs graduats.

Ratios personal acadèmic/personal d'administració i serveis

El personal d'administració i serveis és imprescindible en les tasques d'atenció als estudiants, però també en les tasques docents i de recerca del professorat. La creixent digitalització de la universitat requereix de noves figures, però no només fan falta noves figures en informàtica. Els aparells científics i els laboratoris cada cop més complexos i específics requereixen de personal tècnic de molt alt nivell. Les biblioteques són també un element pivotal sobre el que reposa tant la formació com la recerca.

Qualitat i reputació del PDI

El personal acadèmic és l'element de qualitat probablement més identificable per a un espectador extern. La qualitat ha de ser tant docent com en recerca. Aquest aspecte no només representa reputació per a la universitat, sinó que des d'un punt de vista molt operatiu, l'acreditació dels títols universitaris per part de les agències de qualitat es basen també en la qualitat de la docència i de la recerca per part del seu professorat.

La recerca i la transferència

La qualitat i la quantitat de la recerca i de la transferència de coneixement són també elements prioritaris en l'avaluació de la qualitat de les universitats. L'èxit en aquests àmbits és definitiu i diferencia de forma radical el que és una universitat i el que són altres institucions (molts cops privades i orientades a l'èxit econòmic) que també emeten títols. Sense recerca no hi ha universitat.

Internacionalització

La internacionalització de les universitats és un element crític a l'hora d'avaluar la seva qualitat. Significa que és capaç d'atraure talent internacional, i això no significa altre cosa que la universitat és reconeguda internacionalment.

Polítiques de gènere i diversitat i compromís social

L'agenda 2030 de l'ONU representa una nova Declaració dels Drets Humans del segle XXI i proporciona el terreny adequat perquè les universitats puguin desenvolupar el seu compromís social. Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) requereixen del coneixement per a ser assolits, i aquest és el terreny de joc de les universitats. El coneixement que les universitats generem, difonem i transferim són els que han de permetre eradicar malalties infeccioses fins ara sense tractament o cura (ODS 3), permetre l'accés a una educació de qualitat al llarg de la

vida, inclosa la formació superior (ODS 4), generar energia assequible i respectuosa amb el medi ambient (ODS 7), aconseguir un treball decent per tothom (ODS 8) i reduir les desigualtats (ODS 10). En paral·lel, la universitat ha de participar en l'articulació d'una ciutadania global i responsable. I aquí, novament, l'Agenda 2030 ens torna a oferir un horitzó per lluitar contra les discriminacions i les violències contra les dones (ODS 5) i per treballar en favor de la inclusió i l'equitat (ODS 10). Aquests objectius, tan ambiciosos com necessaris, ens obliguen com a universitats a reflexionar i revisar els continguts dels nostres estudis actuals i a reorientar i relançar la nostra recerca. Les universitats públiques catalanes s'han posicionat de forma irreversible en aquest aspecte.

Autonomia

L'autonomia universitària té quatre dimensions: organitzativa, financera, acadèmica i de gestió del personal. Val a dir que en el rànquing europeu sobre autonomia universitària, Espanya figura en el lloc 24 de 28 països. De fet el marc legislatiu espanyol i per tant el català, no permet introduir gaires mesures, malgrat que és evident que algunes mesures pròpies haurien de ser possibles. L'autonomia organitzativa, lligada a la governança ve lligada a una llei d'àmbit estatal. L'autonomia financera, també ve fortament regulada, però aquí els governs autonòmics ja tenen capacitat reguladora pel que fa al finançament de les universitats i les taxes que paguen els estudiants. Per altra banda hi ha camp per recórrer de la cultura del control ante a la figura de la rendició de comptes post. Pel que fa a l'autonomia acadèmica, aquí la responsabilitat reguladora està en mans autonòmiques i hi ha molt camp per recórrer, malgrat que la decisió final de l'autorització d'iniciar graus i màsters depèn del Consejo de Universidades. Finalment pel que fa a l'autonomia en la gestió de personal tan l'administració estatal com l'autonòmica hi tenen a dir. El personal funcionari està regulat per lleis estatals, però el personal contractat depèn de la gestió del govern autonòmic. Tanmateix, pel fet de ser les universitats administracions públiques, la capacitat de maniobra es veu limitada a decisions estatals. En resum, la situació és complexa, però hi ha àmbits per explorar i avançar que els rectors reclamem.

3.Cost.

És a partir de tot el que s'acaba de dir que es podrà avaluar el cost que tindran les universitats per al govern. Atès que les universitats no tenen autonomia per regular l'accés a les seves institucions, serà la política que govern qui decideixi l'accés, per tant les taxes i per tant el finançament que les universitats rebran per aquest concepte.

Atès que les universitats són públiques i venen finançades pel govern, tots els aspectes expressats en el concepte de qualitat dependran directament de la voluntat política del govern per tal que les universitats tinguin un nivell de qualitat i que puguin afrontar els seus reptes socials, o no. El grau de prioritat social que signifiquin les universitats pel que els governs considerin que ha de ser l'esdevenir dels països marcarà el seu finançament.